

Maliye Politikası Araçlarının İç Göçteki Rolü: Tiebout Hipotezi

Gül Kayalidere⁴⁰

Giriş

Maliye politikası, hükümetlerin belirli makro ekonomik hedeflere ulaşmak için topladığı gelirler ve yaptığı harcamalara ilişkin aldığı kararlarla bütçesinde meydana getirdiği değişimlerin milli gelir, işsizlik ve enflasyon gibi makro büyüklükler üzerinde etkileri ile ortaya çıkmaktadır. Temelde makro bir politika olan maliye politikası kullandığı mali araçlarla (vergiler ve kamu harcamaları) bireylerin yaşam alanlarını belirlemelerinde de rol oynayabilecektir. Bu bağlamda, Tiebout (1956) çalışmasında yerel yönetimler tarafından uygulanan vergileme ve kamu harcaması politikalarının iç göçte etkili olabileceğini (belirlediği varsayımlar altında) ortaya koyan hipotezini literatüre kazandırmıştır.

Çalışmada öncelikle maliye politikası, amaçları ve kullandığı politika araçları çerçevesinde açıklanacak daha sonra Tiebout hipotezi hakkında bilgi verilecektir. Son bölümde, Tiebout hipotezi ile maliye politikası arasındaki etkileşimi ortaya koyan çalışmalara yer verilecektir.

Maliye Politikası: Amaçlar-Araçlar

Kavramsal olarak maliye politikasının ilk kez Edwin R. A. (1861-1939) tarafından 19. Yüzyılın başlarında Adolph Wagner'in hükümetlerin bütçe yoluyla gelir dağılımını düzenlemeleri gerektiği yönündeki görüşünü eleştirmek için kullanıldığı görülür. Orjini Latince bir kelime olan ve "para toplamada kullanılan sepet" anlamına gelen "fiscalis" sözcüğüne dayanan maliye politikası J. M. Keynes'e kadar, genelde kamu gelirlerine, özelde ise vergilere ilişkin politika anlamında kullanılmıştır (Şen-Kaya, 2015: 61).

Keynes ile maliye politikasına farklı bir anlam yüklenmiş ve maliye politikası bütçenin yalnızca gelir cephesiyle ilgilenen bir politika olmaktan çıkmış, gelir ve harcama yönlerinin her ikisini de kapsayan bir hal almıştır (Tanzi, 2006:1, Şen-Kaya, 2015: 61).

Maliye politikası, hükümetlerin belirli makro ekonomik hedeflere ulaşmak için topladığı gelirler ve yaptığı harcamalara ilişkin aldığı kararlarla bütçesinde meydana getirdiği değişimlerin milli gelir, işsizlik ve enflasyon gibi makro büyüklükler üzerinde etkileri ile ortaya çıkmaktadır (Balaban, 2012: 3-4). Genel olarak değerlendirildiğinde, söz konusu makroekonomik hedefler; tam istihdam ve fiyat istikrarının yani ekonomik istikrarın sağlanması, ekonomik büyüme ve kalkınma, adil gelir dağılımı, ödemeler bilançosu dengesi, bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılması olarak sıralanabilir. Bu hedeflere ulaşmak için araç-amaç dengesinin iyi kurulması gerekir. Seçilen aracın sebep olacağı maddi ve manevi maliyetle amaca ulaşmaktan sağlanacak maddi ve manevi yararın karşılaştırılması gerekmektedir (Ataç, 2002: 31, Savaş, 1998: 30, Borkurt-Göğül, 2010:29). Maliye politikalarını

⁴⁰ Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi.

hayata geçiren üç temel araçtan söz edilebilir: Vergileme, borçlanma ve kamu harcaması. Vergileme ve borçlanma maliye politikasının gelirler ayağını oluştururken kamu harcaması giderler ayağını oluşturur.

Maliye politikası, 1929 bunalımı ve sonrasında ekonomik konjonktürdeki dalgalanmaların şiddetini azaltmakta kullanılan en önemli politikalardan biri olmuştur. Konjonktürün daralma dönemlerinde maliye politikası (mali canlandırma) ile ek talep oluşturularak ekonomiye canlılık (belli bir süreliğine) getirilebilir. Tüketim ve yatırım harcamaları arttırıldığında ulusal gelir ve istihdamın yüksek seviyesi korunabilir ve ekonomideki daralma önlenir. Ancak, gelişmekte olan ülkelerde konjonktür karşıtı iradi maliye politikasının başarısı nadir görülmektedir. İradi maliye politikası gecikmeli uygulanabildiği ve çöküşü önlemede uzun dönemde düşük etkiye sahip olduğu için para politikasının gerisinde kalmaktadır. Fakat, son dönem yaşanan küresel mali kriz sonucunda para politikasının da yeterliliği tartışılmış ve tekrar maliye politikası araçlarının ekonomiye müdahalesi ile ekonominin canlanma hayata geçirilebilmiştir (Karakurt, 2010: 167). Ekonomide daralmanın istenmemesi gibi aşırı talebin de istenmemesi durumu da söz konusu olabilir. Daha açık bir ifade ile enflasyonist etkiler de ekonomik istikrarsızlık olarak değerlendirilir ve aşırı talebin önlenmesi amaçlı maliye politikalarının da uygulamaya konması söz konusu olabilmektedir.

Maliye politikası makro bir politika olmasının yanı sıra uyguladığı programların mikro etkileri yadsınamayacaktır. Özellikle vergi ve kamu harcaması uygulamaları bireylerin tercihlerini direkt etkiler. Vergi politikalarındaki düzenlemeler, örneğin; vergi miktarı, gelirden servetten veya harcamadan vergi alınması, verginin alınma şekli, vergi ödeyenin ekonomik ve sosyal durumu, gelir düzeyi ve tüketim alışkanlıkları üzerinde etkili olmaktadır.

Vergi bireyin gelirinde ve servetinde bir azalmaya sebep olarak, gelirden tüketime ve tasarrufa ayrılan miktarı azaltır. Bu yapıyla vergi gelir ve refah etkilerini doğurur. Bireyin marjinal tasarruf eğilimi sıfır ise ödediği vergi miktarınca geliri azalacağı için tüketimi de azalacaktır. Marjinal tasarruf eğiliminin sıfırdan farklı olması durumunda marjinal tüketim eğiliminin büyüklüğü oranında tüketim, tasarruf eğiliminin büyüklüğü oranında da tasarruf azalacaktır. Yani hem tasarruf hem de tüketim miktarı olarak bu değişiklikten etkilenmektedir (Bakırcı, 2001: 45).

Maliye politikasının kamu harcamalarını kullanması sonucu da pek çok konjonktürel yansıma elde edilebilir. Enflasyonist dönemlerde kamu harcamalarının azaltılması sonucu toplam talepte azalma sağlanmaya çalışılacaktır. Tersi durumda, durgunluk dönemlerinde kamu harcamalarının artışı desteklenecek ve toplam talep artışı ortaya çıkacaktır. Bu noktada kamu harcamalarının hangi türü ile politika yürütüleceği ise önem kazanır.

Kamu harcamaları, reel harcamalar (cari-yatırım) ve transfer harcamaları olmak üzere sınıflandırılır. Reel harcamalar, devletin kamu hizmetlerini yerine getirmek üzere yaptığı mal ve hizmet alımlarının karşılığında ödediği nakit değerlerdir. Başka bir ifade ile devletin tüketimine yönelik harcamalardır. Transfer harcamaları ise, karşılığında mal ve hizmetin satın alınmadığı bir çeşit karşılıksız harcamalardır. Transfer harcamalarını belirleyen iki temel unsur vardır ve bu unsurlar birbirlerine bağlıdır. İlki; transfer harcamalarının karşılıksız olmasıdır. Diğeri; kamu kaynaklarının başka kişi ya da kuruluşa transfer edilmesidir (Yüksel, 2011:219). Devlet kamu kaynaklarını karşılıksız olarak vererek çok çeşitli amaçlarla ulaşmaya çalışabilir; yoksul öğrencilere yapılacak burs yardımıyla eğitimlerini sürdürmeleri

desteklenebilir, bazı sektörlere uygulanacak sübvansiyonlarla o sektörlerin gelişmesi ve üretimlerini arttırması sonucu ekonomik büyüme sağlanabilir vb.

Maliye politikası araçları temelde kamu gelirleri (vergiler) ve kamu harcamalarıdır. Çalışmanın sonraki bölümünde kamu harcaması ve gelirleri ile ilişkili politikaların yerel halkın yaşam alanı seçimleri üzerindeki etkileri araştıran bir hipotez olan Tiebout hipotezi ele alınacaktır.

Tiebout Hipotezine Kavramsal Bakış

Tiebout, yerel yönetimlerin sağladıkları kamu mal ve hizmetleri ve uyguladıkları vergi oranları aracılığıyla, mobil olan yerel tüketicileri, optimum büyüklüğü sağlayıncaya kadar kendi bölgelerine çekerek, etkin hizmet sunumunu gerçekleştirebileceklerini belirtmiştir. Kusursuz bir mobilite içinde olan bireyler, kendi tercihlerine uygun olarak hizmet ve vergi paketi sunan bölgelere yerleşeceklerdir (Bülbül, 2011:5).

Tiebout (1956), nihai anlamda etkin ve verimli bir piyasa niteliği kazanan yerleşmenin, kamu mal ve hizmetleri için farklı nüfus gruplarının tercihlerinin belirlenmesine yardımcı olacağını vurgulamaktadır. O'na göre, kamusal malların sunumu konusunda yerel ve merkezi idare arasındaki en büyük farklılıklar bu noktada oluşur. Tüketici-seçmenlerin tercihleri merkezi seviyede ele alındığında hükümet bu tercih kalıplarını ayarlamayı dener. Oysa, yerel seviyedeki çeşitli yönetim birimleri söz konusu tercihlere göre harcama ve gelir kalıplarını arttırıp azaltarak ayarlamalar yapabilir. Bu sayede, tüketici-seçmenler kendi tercih kalıplarına uygun biçimde faydalarını maksimize etmek için en uygun yerel yönetimlere hareket etmektedirler (Tiebout, 1956: 418, Ayrağöl-Tekdede, 2016:64). Tiebout'un hipotezinin geçerliliği için varsayımlar ise şu şekilde sıralanabilir (Blankart-Brock, 2004:451):

- Tüketiciler, tamamen mobildir ve tercihlerini en iyi tatmin eden bölgelere hareket ederler.
- Tüketiciler, topluluğun vergileri ve kamu malları arzında tüm bilgiye sahiptir ve vergi ve harcama düzeylerindeki farklılığa göre hareket ederler.
- Tüketicilerin seçebileceği, çok sayıda topluluk mevcuttur.
- Bireyler, kar gelirine bağlı olarak yaşarlar; bu nedenle, bireylerin aynı yasal alan içinde yaşamalarını ve çalışmalarını gerektiren bir durum söz konusu değildir.
- Yönetimler, kamu hizmetlerinin finansmanı için, toptan vergileri veya kullanıcı harçlarını kullanırlar.
- Yasal alanlar arası taşma yoktur; yani kamu malları, bütünüyle yerel kamu mallarıdır.
- Halka kamu malları sağlamanın kişi başına düşen maliyeti, yerleşiklerin sayısının U şeklinde bir fonksiyonudur.
- Topluluklar, optimal şehir büyüklüğüne ulaşana kadar (örneğin minimum kişi başına maliyet), yerleşikleri çekerler.

Tiebout hipotezi, bireylerin tercihlerini ön planda tutan ve bireylerin kamusal mallara olan taleplerini ayakları ile oy vererek açıkladıklarını ileri sürer. "Ayaklar ile oylama" olarak da bilinen bu hipotezde, yukarıda da dikkati çektiği üzere, tüketiciler tümüyle hareket kabiliyetine sahiptirler ve yerel kamu mallarına olan tercihlerini en iyi karşılayan topluluğa taşıyacaklardır (Ulusoy-Akdemir, 2002:62, Bakıcı, 2004:13). Dolaşarak oylama süreci yoluyla, bireyler sosyal mallar konumunda benzer tercih

kümesine sahip bireylerin yaşadığı yönetim birimlerini arayıp bulacaklardır (Bakıcı, 2004:14). Hipotezin varsayımlarının kısıtlayıcılığı gerçekte geçerliliği konusunda eleştirileri attırmaktadır (Kirmanoğlu, 1992: 261).

Giray (2005) çalışmasında, Tiebout hipotezinin dışsallıkları dikkate almadığını ifade etmiştir. Bir bölge yönetiminin kendi sakinlerinin refahını artırıcı uygulamaları, diğer bölgelerde yerleşenlerin refahında düşmeye yol açabilir. Buna mali literatürde, “negatif mali dışsallık” denir. Diğer bir ifadeyle negatif mali dışsallık, diğer bölgelerdeki devlet bütçesi üzerinde bir bölgenin kamu politikalarının etkisiyle oluşturduğu dışsallıktır. Yaratılan faktör hareketliliği sonucu oluşan dışsallıklar refah maksimizasyonunu önleyecektir. Diğer bir ifadeyle bu dışsallıklar, faktörlerin yanlış dağılımına neden olarak bölgeler arasında etkisiz politika farklılıklarına yol açabilecektir (Giray, 2005:101).

Ayrıca yerel yönetimler farklı üretim teknolojilerine, farklı bireysel tercihlere ve değişen faktörlere sahip oldukları için, farklı vergi oranlarını tercih edebilirler. Ancak vergi oranı farklılaştırması ekonomide iki etkisizlik türüne neden olabilir. İlki, kamusal mal düzeyi konusunda oluşan etkisizliktir. Çünkü yerel yönetimler yukarıda belirtilen bölge içi dışsallıkları dikkate almada başarısızdırlar. İkincisi, sermayenin yerel yönetimler arasında yanlış tahsisidir. Eğer vergi oranları bölgeler arasında farklıysa tam olarak etkin kaynak dağılımına ulaşılamaz (Giray, 2005:101, Wilson, 1999: 276).

Tiebout hipotezi literatürde eleştirilerine rastlansa da üzerine çok sayıda araştırma yapılan konular arasında yerini korumaktadır. Bu noktada, çalışmanın konusu, uygulanan vergi ve harcama politikalarının (maliye politikalarının) tiebout hipotezini sağlayıp sağlamadığını test eden çalışmaların kısa bir özetinin sunulmasıdır. Dolayısıyla sonraki bölümde bu etkileşimi test eden çalışmalar ve sonuçlarına yer verilmeye çalışılacaktır.

Maliye Politikası Araçları Tiebout Hipotezi Etkileşimi

Tiebout modeli yerel mali politikadaki farklılığı güçlendirmektedir. Dolayısıyla, modelin mali politika sayısını sabit tuttuğu ve kamu hizmetlerinin üretim fonksiyonunda ölçeğe göre sabit getirili olması gibi diğer varsayımları göz önünde bulundurulduğunda mali politikaların mekansal farklılığı zamana göre sabit olmaktadır. Özet olarak, Tiebout hipotezi ise yerel yönetimlerin farklı düzeylerdeki kamusal hizmetleri farklı fiyatlarla sundukları görüşüne dayanmaktadır. Bireyler yerel yönetimler arasında tercih ettikleri kamusal hizmet düzeyine göre yerleşim yerini belirleme çabasıdadır. Yamanoğlu (2009)’da Türkiye üzerinde Tiebout hipotezinin geçerliliğini sınımış ve 1990-2008 dönemi verilerini kullanarak, Türkiye’de uygulanan iller arası mali politikalar için Solow ve Tiebout hipotezlerinin geçerliliğini araştırmıştır. 1990-2001 alt döneminde iller arasında mali yakınsamanın söz konusu olmadığını dolayısıyla, Tiebout hipotezine göre bölgeler arası maliye politikaları yakınsamadığını*, ancak 2001-2008 alt döneminde iller arasında kuvvetli bir mali yakınsamanın bulunduğunu ortaya koymuştur (Yamanoğlu, 2009:3). Belirtmek gerekir ki, Türkiye gibi üniter yapıdaki ülkelerde yerel yönetimler arası uygulanan

* Neoklasik büyüme modeli, göreceli yoksul ülke ya da bölgelerin zengin ülke ya da bölgelerden daha hızlı büyüyeceklerini ve zamanla bu iki grubun kişi başına gelir düzeylerinin birbirine yakınlaşacağını öngörmektedir. Bu öngörü, literatürde yakınsama (convergence) hipotezi olarak bilinir.

maliye politikalarında farklılıklarının olması güçtür. Merkeziyetçi yapı, ülke içinde farklı kamu harcaması ve vergileme politikaları uygulanmasını zorlaştırır. Merkeziyetçi bir yapıda bölgelerarası farklılıkları gidermeye yönelik vergi ve harcama politikaları elbette uygulanacaktır. Ancak, Tiebout'un ortaya koyduğu anlamda bir yerel uygulama farklılığı ortaya konması güçleşir. Genel olarak hipotezin, federal yapılı ülkelerde hayat bulduğu ifade edilebilir.

Tiebout hipotezi üzerine önemli araştırmalar ABD ve Kanada iç göçleri baz alınarak yapılmıştır (Karidis & Quinn, 2006: 2). Pack (1973), kişi başına düşen yerel vergiler, kamu harcamaları ve refah ödemeleri gibi yerel mali değişkenlerin iç göçte anlamlı olduğunu bulmuştur. Cebula ise, yaşlı olmayan kesimin düşük emlak vergisi alanlarını tercih ettiğini ve Tiebout hipotezinin yerel ikametgahı belirlemede önemli rol oynadığını ortaya koymuştur (Cebula 1974; Cebula 1978; Cebula 1979). 1990 yılı öncesinde Tiebout hipotezi açısından şu sonuçlar elde edilmiştir (Cebula, 2002): Yüksek insanlar yüksek düzeyde sosyal yardım yapılan alanlara doğru göç etmektedirler. Pek çok göçmen grubu kişi başına düşen kamusal eğitim harcamalarının yüksek olduğu alanları tercih etmektedir. Yaşlı göçmenler ve yüksek gelirli göçmenler düşük emlak vergilerinin ve yerel vergilerin olduğu alanlara yönelmektedirler. Ancak Cebula 1974 yılında yapmış olduğu bir çalışmada, yaşlı insanların göç hareketinde, mali değişkenlerin önemli rol oynamadığını bulmuştur (Karagöz, 2015:154).

Cebula'ya (2002) göre, Tiebout hipotezi iç göç motifinin belirlenmesinde istatistiki olarak anlamlı rol oynar. Eyaletlerin net göç oranları, toplam eyalet ve yerel kamu harcamaları, kişi başına düşen kamusal eğitim harcaması, kişi başına düşen eyalet ve yerel vergi yükü ile doğrudan ilişkilidir. Cebula (2009), Amerika Birleşik Devletleri'nde bir eyaletin gelir vergisinin iç göç hareketlerinde belirleyici rol oynadığını da bulmuştur. Tüketici-seçmenler özellikle düşük eyalet gelir vergisi yükünün, düşük emlak vergisi yükünün ve yüksek kişi başına düşen ilk ve ortaokul harcamasının olduğu eyaletlere doğru yönelmektedirler (Karagöz, 2015:155).

Bu süreçte yerel politikacılara da önemli görevler düşmektedir. Yerel seçim sistemi yerel politikacılara kendini oluşturan bileşenler hakkında veya yerel tercihler hakkında doğrudan bilgi edinme fırsatı vermektedir. Bu durum kamu hizmetlerinin yerel tercihler ile uyumlu bir şekilde üretilmesini sağlayarak tahsis etkinliği yaratmaktadır. Ayrıca seçilmiş yerel politikacılar, merkezdeki seçilmiş politikacılara göre halkın isteklerine daha iyi cevap verebilir konumdadırlar. Belirtilen üstünlük yönetimlerarası rekabetin faydalı yanları ile birleşince kamu hizmetlerinin sunum maliyetlerinin azalması muhtemeldir. (World Bank, 2002: s. 3). Dolayısıyla yerelleşme ile elde edileceği düşünülen diğer olumlu getiriler de bu teoriler etrafında veya şemsiyesi altında şekillenmekte ve genişletilmektedir. Ancak belirtilmesi gereken önemli bir nokta daha vardır; yerelleşme ile elde edileceği ileri sürülen verimlilik-etkinlik vb. diğer olumlu getiriler hakkında ikna edici ampirik kanıtlar olmamasıdır. Tartışmalar daha çok teorik zeminde gerçekleşmektedir. Bu nedenle herhangi bir sonuç çıkarmak zorlaşmaktadır (Meloche at all, 2004: 3, Ayrangöl-Tekdede, 2016:64).

Sonuç

Tiebout hipotezinin iç göçteki rolünün ele alındığı çalışmada, öncelikle, maliye politikasının kavramsal açıklamalarına yer verilmiştir. Çünkü, Tiebout, kamu mali politikalarının, bireylerin-tüketicilerin yaşamlarını nerede sürdüreceklerinin kararını vermede etkili olduğunu savunur.

Maliye politikası, genel olarak, fiyat istikrarı-ekonomik istikrar, ekonomik büyüme -kalkınma ve gelir dağılımında adaleti sağlamak için kamu gelirleri ve harcamalarını ayrıca borçlanma politikalarını kullanmaktadır. En temel kamu geliri vergilerdir. Vergileme ve kamu harcaması temel politika araçlarıdır.

Tiebout hipotezi'ne göre; yerel yönetimlerin sağladıkları kamu mal ve hizmetleri ve uyguladıkları vergi oranları aracılığıyla, mobil olan yerel tüketicileri, optimum büyüklüğü sağlayıncaya kadar kendi bölgelerine çekerek, etkin hizmet sunumunu gerçekleştirebileceklerdir. Hipotezin geçerliliği için varsayımlarının gerçekleşmesi gerekir. Varsayımlardan bazıları; tüketiciler, tamamen mobil olmalı ve tercihlerini en iyi tatmin eden bölgelere hareket etmelidirler, Tüketiciler, topluluğun vergileri ve kamu malları arzında tüm bilgiye sahiptirler ve vergi ve harcama düzeylerindeki farklılığa göre yer değiştirirler, tüketicilerin seçebileceği, çok sayıda topluluk mevcuttur. Bireyler, kar gelirine bağlı olarak yaşarlar; bu nedenle, bireylerin aynı yasal alan içinde yaşamalarını ve çalışmalarını gerektiren bir durum söz konusu değildir.

Tiebout hipotezi'nin literatürdeki eleştirileri varsayımlarının geçerliliğinin güç olması yönünde yoğunlaşır. Ayrıca, bölgeler arası vergi politikalarındaki farklılıkların negatif mali dışsallığa neden olması ve bölgeler arası kaynak dağılımında etkisizliğe yol açabilmesi noktalarında da kritiklere rastlanır.

Genel olarak federal yapıdaki ülkelerde Tiebout hipotezi'nin sınırdığı uygulamalarda iç göçte maliye politikası araçlarının etkili olduğu sonuçları elde edilse de analizler, merkeziyetçi yapıda olan ülkelerde yoğunlaşmaz. Dolayısıyla, federe devletlerde vergi ve harcama politikalarının bireylerin yaşam alanı seçimlerinde etkili olabileceği üniter devletlerde bu etkinin güçlü olamayacağı çıkarımı yapılabilir. Elbette üniter devletlerde de bölgeler arası farklılıkların giderilmesi için çeşitli vergisel teşvik politikaları ve kamu harcama politikaları uygulanabilmektedir. Ancak, söz konusu yapıdaki ülkelerde iç göçü belirler nitelikte olması beklenemeyecektir.

Kaynakça

Ayrançöl, Z., Tekdede, M. (2016). “Yerelleşme Teorisinin Analizi ve Ekonomik Parametreler Üzerindeki Rasyonalitesi”, *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, 55-83.

Bakıcı, Z. (2004). “21. Yüzyılda Yönetimlerarası Mali İlişkiler”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1, 5-32.

Bakırcı, F. (2001). “Bütçe Politikalarının Mikroekonomik Etkileri”, C. U. *İİBF Dergisi*, C. 2, S. 2, 43-59.

Balaban, G. K. (2012). *Kurallı Maliye Politikası ve Türkiye’de Kurallı Maliye Politikası Uygulamasına İlişkin Model Önerisi*, TC Merkez Bankası Uzmanlık Tezi, Mayıs.

Blankart, C. B., Borck, R. (2004). “Local Public Finance”, In J. Backhaus. R. E. Wagner (eds.), *Handbook of Public Finance*, Kluwer.

Bozkurt, C. ve Göğül, P. K. (2010). “Para ve Maliye Politikalarının Koordinasyonu”, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Mayıs, 27-44.

Cebula, R.J. (1974), Interstate Migration and the Tiebout Hypothesis: An Analysis According to Race, Sex, and Age, *Journal of the American Statistical Association*, 69, 876-879.

Cebula, R.J. (1978), “An Empirical Note on the Tiebout-Tullock Hypothesis”, *The Quarterly Journal of Economics*, 92(4), 705-711.

Cebula, R.J. (1979), *The Migration Impact of Public Policies: A Critique of the Literature*, In *The Determinants of Human Migration*, Lexington, Mass.: Lexington Books, D.C. Heath and Company.

Giray, F. (2005). “Küreselleşme Sürecinde Vergi Rekabeti ve Boyutları”, *Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi*, (9), 93-122.

Karaca, O. (2004)., *Türkiye’de Bölgeler Arası Gelir Farklılıkları: Yakınsama Var mı?*, Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni, Nisan.

Karagöz, B. (2015). “Türkiye’de Mali Yerelleşme Emareleri ve Yatay Eşitsizlik Sorunu”, *Sosyoekonomi*, Vol. 23(26), 139-163.

Karakurt, B. (2010). “Küresel Mali Krizi Önlemede Maliye Politikasının Rolü ve Türkiye’nin Krize Maliye Politikası Cevabı”, *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 24, Sayı: 2, 167-195.

Karidis, S., M.A. Quinn (2006). “Fiscal Policy and Migration in the EU: Does the Tiebout Hypothesis Apply?”, *Global Business and Economics*, 12(1): 1–18.

Kirmanoglu, H. (1992). “Yerel Yönetimlerin Büyüklüğü”, *Maliye Araştırmaları Merkezi*, Sayı 35, 260-266.

Meloche, J. P., Vaillancourt, F., Yılmaz, S. (2004). Decentralization or Fiscal Autonomy? What Does Really Matter? Effects on Growth and Public Sector Size in European Transition Countries. *World Bank Policy Research Working Paper*, No:3254

Şen, H. Ve Kaya, A. (2015). “*Ekonomik Krizlerin Değişmeyen İmdatçısı: Maliye Politikası*”, *Sosyo-Ekonomi Dergisi*, 2015-1, Ocak-Mart, 55-86.

Tanzi, V. (2006). “Fiscal Policy: When Theory Collides with Reality, Centre for European Policy Studies”, *Ceps Working Document*, 246, June, 1-18.

Tiebout, C. (1956). A Pure Theory of Local Expenditures. *The Journal of Political Economy*, 64(5), 416-424.

Ulusoy, A., Akdemir, T. (2002), *Mahalli İdareler Maliyesi*, İkinci Baskı, Ekim.

Wilson, J.D., (1999). Theories of Tax Competition, *National Tax Journal*, LII(2), June, 269-304.

World Bank (2002). *Romania Local Social Services Delivery Study*, Report No: 23492- RO, Vol: 2(Main Report), <http://siteresources.worldbank.org/EXTRO/MA/Resources/lssdmain.pdf>

Yamanoğlu, K. B. (2009). “Türkiye’de İller Arası Mali Yakınsama”, *EconAnadolu 2009: Anadolu International Conference in Economics*, June, Eskişehir/Turkey.

Yüksel, C. (2011). *Kamu Harcamalarının Ekonomik Analizi*, http://www.cihanyuksel.org/kitap_2011_1.pdf, Erişim: 09/06/2016.